

Усім доброго дня!

Девіз уроку:

✓ Уважність

✓ Чіткість

✓ Швидкість

Дванадцятий

Сто п'ятнадцять

Четвертого

Нуль

Шість восьмих

Двох

Числівник

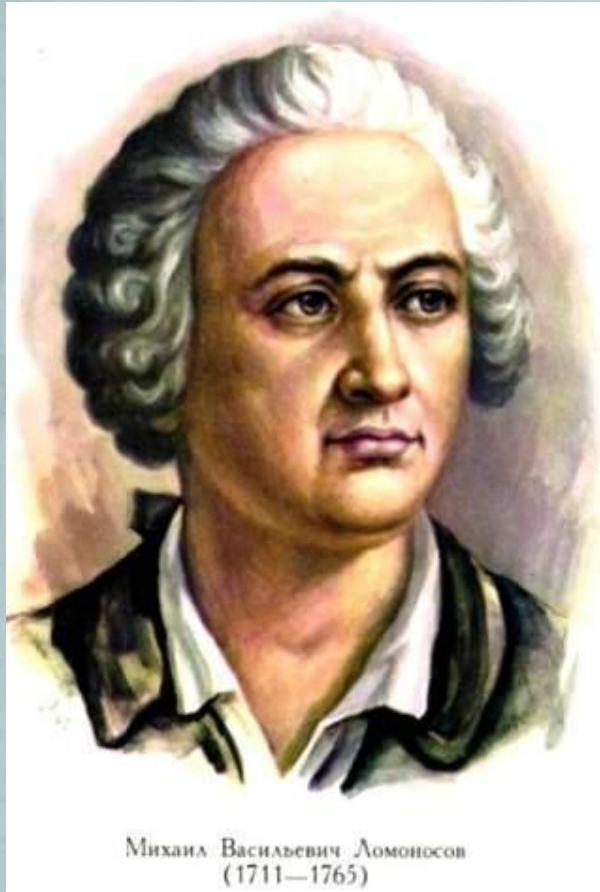
Правильне вживання
числівників у мовленні

Перший

Тринадцятий

Сто п'ятдесят сьомого

Шістдесят'яма (шістдесят'яма)

У середині 18 століття Михайло Ломоносов у своїй граматиці вперше назвав числівники особливою частиною мови. Такими вони є і досі. За частотою вживання серед інших мов числівник займає у нашому мовленні восьме місце.

Числівник

- Вивчаючи тему “Числівник”, ми повинні:
- повторити... все, що знаємо про числівник як частиину мови
- дізнатися... про роль числівника у нашому мовленні
- навчитися... правил правопису числівників, їх відмінювання
- розвивати... зв’язне мовлення, вміння вживати числівники у своєму мовленні

Скільки?

Числівник - ЗСЧМ

Котрий?

Число,
кількість

Означає

Порядок при
лічбі

Кількісні

Розряди

Порядкові

За
відмінками

Змінюються

За
родами,
числами,
відмінками

Десять,
двомстам

Синтаксична роль:
підмет, частина
присудка,
додаток,
означення

Десятий,
двохсотим

Кількісні

Порядкові

Власне
кількісні

Дробові

Збірні

Неозначено-
кількісні

Змінюються за відмінками

Змінюються за родами,
числами, відмінками

Числівник за будовою

Прості
два, третій, сто

Складні
Чотирнадцять, п'
ятдесят

Складені
Шістдесят сім, сто
один

Бліцопитування

- - наука, що вивчає частини мови, називається ...
- - частини мови поділяються на три групи: ...
- - числівник – це ...
- - за лексичним значенням числівники поділяються на два розряди: ...
- - за будовою числівники поділяються на три групи: ...
- - за значенням кількісні числівники поділяються на 4 підрозряди: ...
- - якого відмінка немає у числівника?
- - яку синтаксичну роль виконує числівник?

Робота з текстом

Кажуть, що дзвіницю Києво-Печерської лаври будували дванадцяттеро братів. Що збудують за рік – а воно ввійде в землю. Так п'ять років будували, щоразу одна п'ята будівлі під землею опинялася. Один брат не витримав, кинув і пішов собі. Одинадцяттеро працювали далі. На шостий рік збудували баню, на ній золоте яблуко і хрест. Усю ніч люди стояли на колінах і молилися. На світанку дзвіниця вийшла із землі і вперлася хрестом у самі хмари. Тоді дві треті стін вкрили білим кам'яним візерунком, а одну третю пофарбували блакитним. (Нар.творч.)

Вибірковий диктант

Один, одиниця, однина, двійка,
два, другим, двоє, двічі, троє,
по-друге, двісті два, одна друга,
половина, півтора, двохсотий,
двохсотрічний, двоповерховий,
небагато.

Приклад відповіді

- Один — числівник, власне кількісний.
- Одна третя — числівник, дробовий.
- Четвертий — числівник, порядковий.

Таблиця “Відмінювання числівників”

Н.в	шість	п'ятдесят	двісті, п'ятсот
Р.в	шести, шістьох	п'ятдесяти, п' ятдесятьох	двохсот, п' ятисот
Д.в	шести, шістьом	п'ятдесяти, п' ятдесятьом	двомстам, п' ятистам
З.в	як Н. або Р	як Н. або Р	двісті, п'ятсот
О.в	шістьма, шістьома	п'ятдесятьма п'ятдесятьома	двомастами, п' ятьмастами
М.в	на шести, шістьох	п'ятдесяти, п' ятдесятьох	двохстах, п' ятистах

Відмінювання кількісних числівників

два, три, чотири,
всі збірні

- відмінюються
однаково
- у Р.в., М.в. – **ох**,
- у Д.в. – **ом**,
- О.в. – **ома**

п'ять -
вісімдесят,
кільканадцять

- Змінюється лише **друга**
частина
- Р.в., Д.в., М.в. – **и**,
- О.в. – **ма**
- Р.в., Д.в., М.в. – черг. **і-е, і-о**

Відмінювання кількісних числівників

У числівниках

двісті – дев'ятсот, кількасот

змінюються обидві частини:

Перша –

як відповідний

простий

числівник

Друга –

як

іменник *місто*

у множині

Відмінювання кількісних числівників

Нуль, тисяча,
мільйон,
мільярд,
трильйон

- Відмінюються, як *іменники*
- Тисяча, тисячі, тисячею

У складених
кількісних
числівниках
відмінюються *всі*
складові частини

- Шестисот вісімдесяти трьох; трьомстам семи

Відмінювання кількісних числівників

сорок

дев'яносто

СТО

Крім Н.в.
і З.в.

мають
закінч.

а

Запам'ятай!

- В українській мові не відмінюються числівникові слова:

пів, півтора, півтори, півтораста, мало, чимало

- Не відмінюються здрібніло-пестливі форми:

двійко, двоєчко, трійко, четвірко, п'ятірко, шестірко, семірко, восьмірко

М'який знак у числівниках

Пиши **Ь**

- На кінці простих та складних числівників: - **5, 6, від 9 до 20, 30;**
- Перед закінченням (у непр. відм.) числівників
3- 6, 9 -20, 30, 50 – 80;
- У збірних числівниках (непрямі відмінки) – **шістьох, дев'ятьом.**

Не пишемо **Ь**

- У складних числівниках після першої частини – **п'ятдесят, шістсот**
- У числівнику чотири в О.в. – **чотирма**

Записати числівники словами

- Посаджено близько 3568 кущів троянд, бібліотека поповнилась 2624 примірниками нових книг, відбулася зустріч з 75 учасниками фестивалю, зібрано на 387 гектарах.

Виконати арифметичні дії, записавши числівники словами.

- До $115 + 53 =$; від $493 - 59 =$; до $12,5 + 8 =$;
 $834 + 16 =$; $1550317 - 9362 =$; $16,2 + 5 =$.

Визначити відмінок іменників при числівниках

- П'ять днів, два дні, десять учнів, чотири зошити, три гривні, тридцять одне селище, сімдесят два роки, семеро каченят, одна третя відсотка, двоє дверей.

Поєднання числівників з іменниками

Після числівників
**два, три,
чотири,**
які вжиті у **Н.в.**

Іменник стоїть
у **Н.в. мн.**
дві книги, чотири дні

Після числівників
п'ять і більше,
які вжиті у **Н.в.**

Іменник стоїть
у формі **Р.в. мн.**
сім учнів, десять днів
у дробових – **Р.в. одн.**

Розподільне письмо

- Дев'ять(слива), п'ять(картина), два(кілометр), шість(автор), три(ананас), десять(острів), чотири(пиріг), сім(ляц).

Скласти речення з поданими фразеологізмами

- *У двох словах, за тридев'ять земель, на всі чотири сторони,*

«Я - редактор». Відредагувати подані речення.

- У нашому класі тридцять два учня. Два брата вчилися в одному класі. Сестри обоє ще дуже молоді. У фермерському господарстві п'ятдесят два теляти. Біля будинку росло чотири дуба. Семеро днів тривала подорож.

Хвилинка-веселинка

Відредагуйте текст

- *Близько двадцять кілометрів летимо до молочної ріки, повертаємо праворуч до Лисої гори, долаємо відстань в ста кілометра , далі ще близько двісті шестидесяти метрів до густого – прегустого лісу, потім зі швидкістю семидесяти км. за годину долаємо до десять кілометрів.*

Збірні

числівники

Дробові

Вживання з іменниками

- Двоє, троє, четверо і т.д. + іменник у Р.В. мн.
- Із збірними поєднуються:
імен. ч.р.-істоти; імен. с.р.;
імен., що вжив. тільки у мн.;
IVв –здрібнілі форми.

- Після дробових числівників іменники стоять у Р.в. одн.
2/3 яблука

Відмінювання

- Збірні відмінюються як два, три, чотири;
- Р.в. М.в. – ох
- Д.в. – ом
- О.в. – ома

У дробових числівниках чисельник відмінюється, як **кількісний** числівник, а знаменник – як **порядковий**

***Всі ці квіти, і ліси,
І пташині голоси?
Ліс, і річка, і поля –
Це ж усе моя земля!***

Сім чудес України

Софія Київська

Софія Київська –
Софійський собор –
всесвітньо – відома
пам'ятка архітектури
і монументального
живопису XI ст.
Заснування собору
згадується в
літописах як під 1017
р. ,так і під 1037р.

Києво- Печерська Лавра

Києво – Печерська
Лавра –
православний
монастир,
заснований у 1051
році монахами
Антонієм і
Феодосієм в печерах
біля літньої княжої
резиденції
Берестово поблизу
Києва.

Софіївка

Уманський парк
“Софіївка” є
шедевром і зразком
світового садово –
паркового мистецтва
кінця XVIIIст. –
початку XIX ст. Парк
розкинувся на площі
154, 7 га.

Херсонес Таврійський

Це місто-держава
мало довге життя
- майже 2000
років
-і його історія є
частиною історії
Древньої Греції,
Древнього Риму
та Візантії.

Хортиця

Хортиця має довжину
12,5км,ширину в
середньому 2,5км і
площу приблизно
3000 га

Заповідник в Кам'янець-Подільському

Літопис приписує будівництво Кам'янецької фортеці литовським князям Корятовичам, які приблизно князували у 60-90-х роках XIVст.

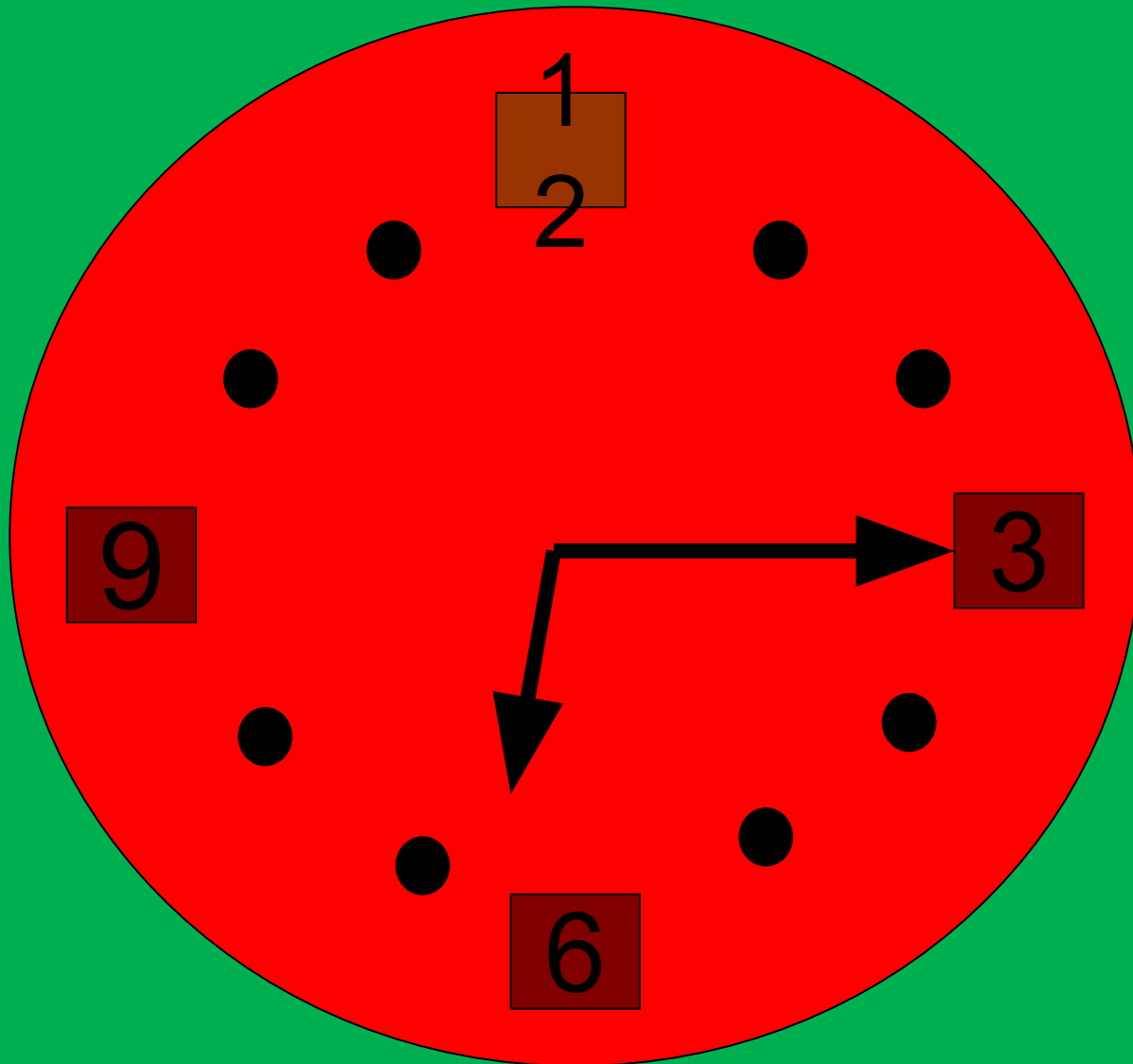
Заповідник в Кам'янець-Подільському

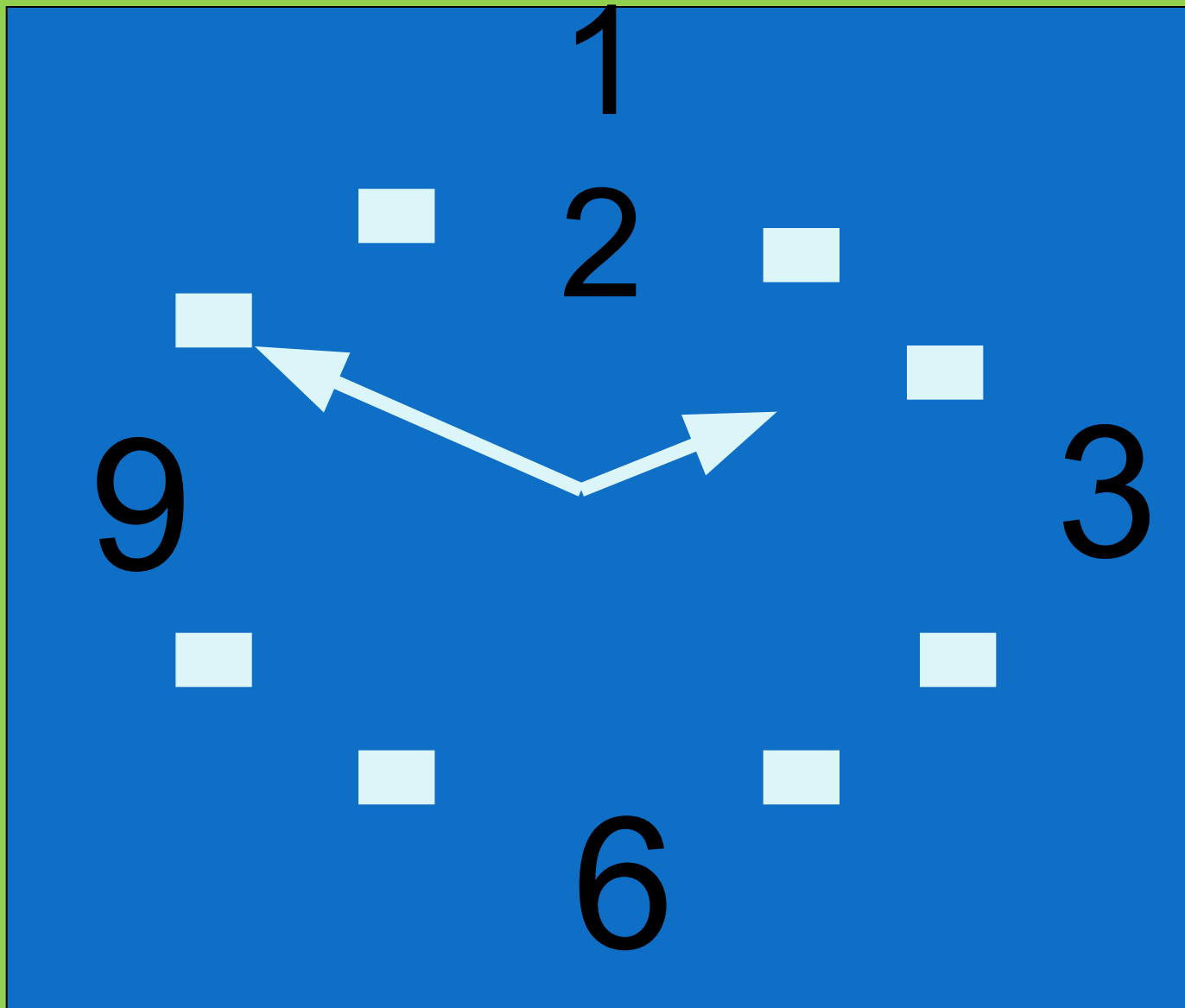
Літопис приписує будівництво Кам'янецької фортеці литовським князям Корятовичам, які приблизно князували у 60-90-х роках XIVст.

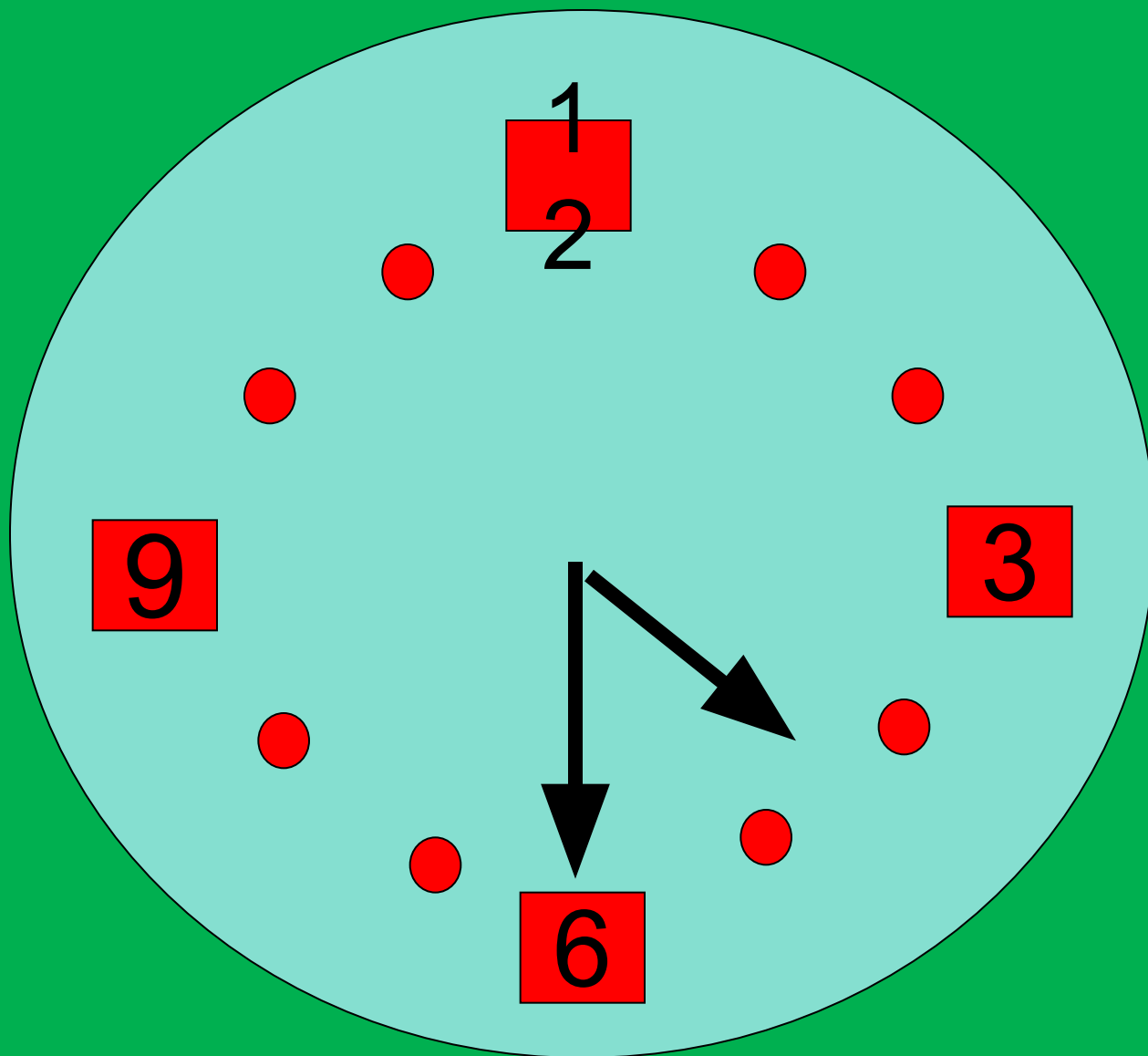

Чи вмієш ти визначати час за годинником?
ДАВАЙ СПРОБУЄМО!

Порядкові числівники на
-сотий, тисячний,
мільйонний, мільярдний

Прикметники з числовим
значенням

двохсотий
п'ятимільйонний
стотисяний

Пиши
разом

двоокий
триярусний
дев'яносторічний
трьохелементний

Запам'ятай!

50-річний, 200-літній, 60-метровий

1. Пояснювальний диктант (числівники підкреслити, визначити розряд, будову, написання).

- *Системою зв'язку Інтернет нині користуються понад сорок мільйонів чоловік. Ця комп'ютерна мережа була створена у шістдесятих роках ХХ ст. як засіб зв'язку на випадок війни. На початку 80-років ХХ ст. розвиток комп'ютерної техніки зробив можливим створення мобільних телефонів.*

2. Пояснити фразеологізми, ввести їх у речення та визначити синтаксичну роль.

- *Під трьома замками тримати; у чотирьох стінах; бути на сьомому небі; одна нога тут, а друга там; наче три дні не їв; як дві краплі води.*

Будова числівників та їх творення

Прості
(один корінь)

- один - десять
- Сорок, сто, тисяча, мільйон, мільярд

Складні
(два і більше
коренів)

- Шістдесят (шість + десять)
- Триста (три + сто)
- дванадцять (два + -дцять)

Складені
(з двох і більше прост.
чи складн. числ.)

Тридцять чотири,
Двісті сімдесят
шість,
Тисяча п'ятсот дев'яносто сім

СЛІВНИКІВ

Пам'ятник арахісу
знаходиться в місті
Dothan (штат
Алабама, США).
Жителі Dothan
називають своє
місто "Арахісова
столиця світу".

Пам'ятник
«Великому
усміхненому арахісу»
знаходиться в
містечку Плейнс, на
батьківщині
президента США
Картера.

Цей 4-метровий гігант
був збудований в 1976
році.

Робота з текстом

- *Арахіс прийшов у Європу з Індії чи Китаю ще в XVI ст. А в XIX ст. французи, а за ними італійці, мешканці Балкан та середземноморських островів навіть почали промислове виробництво цієї культури. Фермери американських південних штатів захопилися екзотичною рослиною десь з середини XIX ст., тоді, коли їх бавовник масово почав нищити довгоносик. Заміна культури виявилася настільки вдалою, що мешканці міста Ентерпрайз в Алабамі поставили за це пам'ятник арахісу в 1919 р.*

У Росію земляний горішок завезли в 1792 р. з Туреччини. Перші спроби його акліматизації були зроблені в 1825 році в Одеському ботанічному саду. Арахіс є надзвичайно цінною олійною культурою, бо містить до 60 відсотків жиру і понад 30 відсотків білка.

- *Подані числівники записати словами у Н.в., Д.в., М.в. та визначити їх будову:*

7, 56, 328, 1/5

- *Утворити від них порядкові числівники, де можливо – збірні.*
- *Увести у речення деякі з цих числівників.*

Творча робота в групах.

1-ша група складає твір-мініатюру на тему: “Одна голова добре, а дві - краще”, 2-га - зв'язну відповідь «Числівник як частина мови».

Робота в парах. Розіграти діалог (до 10 реплік), використовуючи числівники на позначення часу і дати. («Прогулянка до парку», «Екскурсія до Приморського бульвару»)

Морфологічний розбір числівника

1. Частина мови.
2. Початкова форма (називний відмінок).
3. Постійні ознаки: а) кількісний чи порядковий; б) розряд за значенням; в) група за будовою.
4. Змінні ознаки: а) число; б) рід; в) відмінок.
5. Синтаксична роль.

Гра «Літературний турнір»

- За певний час (2-3 хв.) кожна група учнів має записати якнайбільше назв художніх творів, прислів'їв та приказок, які містять у собі числівники.

Наприклад:

- Одна нога тут, а друга там
- «Дев'ять братів і одна сестриця Галя»
- «Перший диктант»

Фразеологічна скарбничка

Допишіть фразеологізми, використавши числівники.

- Одне погане слово скажеш – ...
- Слухай сто разів, ...
- Раз промовиш, де слід, ...
- Біда біду перебуде – ...
- П'ять днів не роби, ...
- Лінивий двічі робить, ...

Фразеологічна скарбничка

Одне погане слово скажеш – почувеш
десять.

- Слухай сто разів, а говори раз.
- Раз промовиш, де слід, і відвернеш
тисячу бід.
- Біда біду перебуде – одна мине, десять
буде.
- П'ять днів не роби, а два відпочиваємо.
- Лінивий двічі робить, скупий двічі
платить.

Конструктор словосполучення

I група. Утворіть від цифр порядкові числівники, що закінчуються на - сотий, - тисячний, - мільйонний, - мільярдний.

Чотири, сім, шістнадцять, вісім, двадцять п'ять.

II група. Утворіть словосполучення, додавши іменники.

5 квартир, 4 яблука, 2 коней,
40 років, 3 тонни.

Психологічна пауза

8	13	54	1
27	30	6	49
89	7	42	63
5	19	2	19

“Аналітик”

По перше В трьох

По-перше Втрьох

Культура мовлення

- Який зараз час?
- Скільки годин?

“Перекладач”

- Который час -
- Половина второго –
- Без двадцати три –
- В первом часу дня –
- После обеда –
- Десять минут пятого –
- Без десяти четыре -

“Ти – редактор”

- На годиннику було без п'яти хвилин на дванадцяті.
- Уроки в школі починаються у вісім годин.
- Після десяти годин починається третій урок.
- У тридцять хвилин сьомого ранку вже надворі світло.

Як правильно:

- Дві **рідні** сестри чи дві **рідних** сестри?
- Три **літні** місяці чи три **літніх** місяці?
- Чотири **відомі** співачки чи **чотири відомих** співачки?
- П'ять **останніх** тижнів чи п'ять **останні** тижні?
- Сім **довгих** років чи сім **довгі** роки?
- Два **імені** чи два **ім'я**?

Запам'ятай:

- При числівниках **два, три, чотири, обидва** іменник і прикметник уживаються у формі називного відмінка множини: *обидва українські спортсмени.*
- Винятки: **ім'я, плем'я**: *три племені.*
- При числівниках **п'ять, шість і більше** іменники й прикметники вживаються у формі родового відмінка множини: *сім чудес, тридцять рожевих троянд.*

Дослідницько-пошуковий
проект

**“ Роль числівників
у мовленні”**

1. “Походження назв деяких числівників”
2. “Числівники в математиці”
3. “Роль числівників у текстах наукового стилю”

Оцінювання роботи

Підсумки роботи

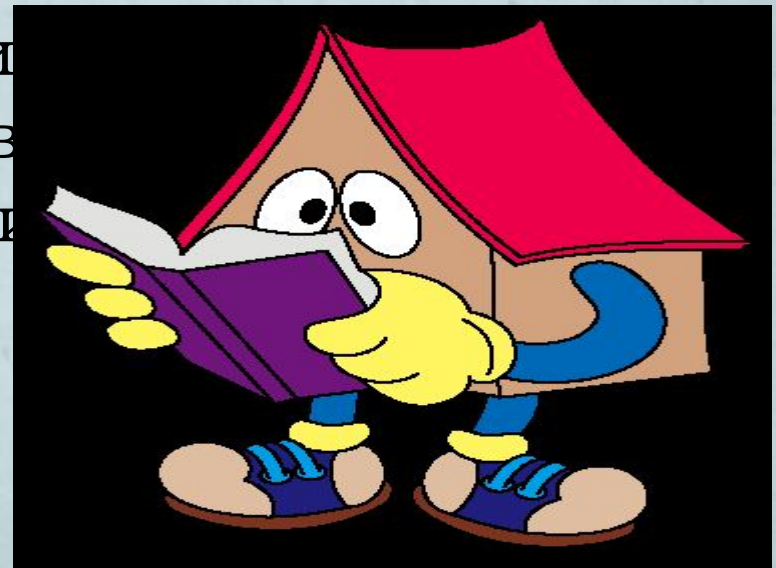
Підсумки роботи

Оцініть свої знання!

- ✓ 0 пом. = 12б
- ✓ 1 - 3 пом. = 9б
- ✓ 4 - 6 пом. = 6б
- ✓ 7 - ... пом. = 3б

Домашнє завдання

- Провідмінювати числівники: 27, 351-й.
- Скласти речення так, щоб числівники виступали різними членами речення.
- Продовжити дослідницьку роботу за темою “Використання числівників у художньому та публіцистичному стилі”.

Дякую за
роботу!
Бажаю
успіхів!

Вчіться на
відмінно!